

Santa Creu de Rodes, sota l'ombra del monestir

La vida i mort d'un poblat medieval, situat a tocar el monestir de Sant Pere de Rodes

Quan la majoria de la gent visita el monestir de Sant Pere de Rodes, un dels centres monàstics més importants de Catalunya, sovint s'oblida de l'existència de dos monuments medievals propers i igualment singulars. Un és el castell de Sant Salvador de Verdera, un imponent niu d'àguiles que controla tot l'Empordà; i l'altre és Santa Creu de Rodes, un poble que prosperà gràcies al monestir però que desaparegué quan la crisi baix-medieval delmà la nostra terra.

>> Portal nord del poblat de Santa Creu de Rodes.

PAU TURON I IZQUIERDO > TEXT I FOTOS

Just sobre l'aparcament del monestir de Sant Pere de Rodes, el principal accés al cenobi, hi ha un turó damunt del qual s'aixeca una vella església preromànica, anomenada anteriorment Santa Creu de Rodes. Va ser mencionada per primera vegada l'any 974, i es convertí ràpidament en un centre per als habitants de la zona, com ho demostra l'àmplia necròpolis que sorgí al seu voltant.

Com s'esmenta en algunes butlles papals, des del seu inicis formà part dels dominis de Sant Pere de Rodes, una primitiva cel·la monàstica que al 947, gràcies a la intervenció de nobles com Tassi, es convertí en monestir. Posteriorment els comtes d'Empúries intentaren apoderar-se'n, com ho confirma l'acord que el 1097 firmà l'abat Ramon Juicard amb el comte emporità, en què el segon reconeixia el domini de l'abat sobre Santa Creu de Rodes. Al cap d'uns anys, el 1113, es consagrà l'església.

Auge i esplendor

Pels entorns del segle XII al voltant de Santa Creu de Rodes cresqué un poblat que sepultà les sitges de l'antiga cellera. Es vertebrà a l'entorn d'un carrer principal, emmarcat tant pel nord com pel sud per dues torres quadrangulars que feien de portals. Al tram central hi havia una gran plaça on s'aixecava la vella l'església. Curiosament, malgrat l'existència dels portals fortificats, les excavacions no han trobat per ara cap rastre d'una muralla.

Durant els següents dos-cents anys el poble de Santa Creu de Rodes prosperà en gran part gràcies als nombrosos pelegrins que visitaven el monestir, i s'allotjaven en els albergs que hi havia al poble. Hi anaven sobretot per veure les relíquies que hi havia dipositades, i també per assistir als jubileus que s'hi celebraven, en els quals se'ls concedia el perdó pels seus pecats.

Una mostra de les relacions del monestir amb terres llunyanes és un ric tresor de monedes d'or i de plata, que al segle XVI

Pels entorns del segle XII al voltant de Santa Creu de Rodes cresqué un poblat, que sepultà les sitges de l'antiga cellera

s'amagà en el Palau de l'Abat. Encara que és lleugerament posterior al poblat, serveix per veure que Sant Pere de Rodes tenia contactes amb Castella, Portugal, França, Alemanya, Europa Oriental, els estats italians i l'illa de Rodes, seu dels cavallers de l'Hospital.

Prova d'aquest auge és tant el fet que s'hi celebrà un concorregut mercat com que el novembre de 1336 l'abat Ramon establí a Ramon Perich la notaria de Sant Pere de Rodes sota l'obligació de viure a Santa Creu.

Decadència

La primera meitat del segle xv fou un període de bonança, com ho demostren les grans reformes urbanístiques que modificaren l'entramat urbà. Però la devastadora Guerra Civil Catalana (1462-1472) inicià la decadència. El conflicte, que afrontà la Generalitat de Catalunya amb el rei d'Aragó Joan II *el Sense Fe* (1458-1479), devastà gran part de l'Empordà i afectà vil·les com la Bisbal d'Empordà, atacada el 1465, o Sant Martí d'Empúries, que ho fou el 1467 i el 1468.

També en aquest moment el monestir de Sant Pere de Rodes entrà en crisi, que es traduí en un relaxació de la vida comunità-

ria i en una baixada de donacions a favor del cenobi. A més, a partir de 1447 fou regit per abats comendataris, que no residien en el monestir, fet que n'agreujà la decadència.

Tot això, junt amb la crisi baixmedieval, féu que una centúria després els últims habitants de Santa Creu de Rodes emigrassin i desapareguessin de la història.

Pau Turon i Izquierdo
és historiador i arqueòleg.

>> *Església de Santa Creu de Rodes, rodejada per les ruïnes del poblat. A sota, les ruïnes amb el portal sud al fons.*

Durant dos-cents anys, Santa Creu de Rodes prosperà gràcies als pelegrins que visitaven el monestir, i s'allotjaven als albergs que hi havia al poble